

Kännetecken [redigera]

De skiljer sig från sina släktingar getterna genom frånvaron av skägg, grövre kroppsbyggnad och genom närvaron av fårsäckar samt genom körtlar mellan klövarna. Även om dessa kännetecknen gäller för de flesta arter finns några former som saknar en eller annan av dessa. Både han- och hondjur av vildfår är behornade, hannarna (baggarna) kan ha ytterst imponerande horn, Den asiatiska urial får upp till 1 meter långa horn, den största vilda art argali (*Ovis ammon*) ännu större. Honorna (tackorna) har betydligt mindre horn. Baggens horn är oftast kraftiga och starkt vridna medan tackornas är lättare bakåtböjda. Hårbeklädnaden består hos de utegående arterna av grova stickelhår, mellan vilka det under hösten utvecklas ullhår, som skyddar mot kyla och blåst. Hos hannarna finns ofta en man vid halsen. Pälsens färg varierar mellan vitaktig och mörkbrun och pälsen bytas ofta under årets lopp.

Vilda fårarter når en kroppslängd mellan 1,2 och 1,8 meter och därtill kommer en 7 till 15 centimeter lång svans. Mankhöjden ligger mellan 65 och 125 centimeter och vikten mellan 20 och 200 kilogram. Hannar är tydligt större än honor.

Utbredning och habitat [redigera]

Ursprungliga arter av vildfår finns idag i östra Asien, samt i Nordamerika och Nordafrika. I Europa lever den europeiska mufflon vilt på Korsika och Sardinien, men det har faktisk varit diskuterat om inte denna i själva verket är införd av människan under stenåldern som något av de allra första tamfåren. Alla andra europeiska fårarter dog ut för 3 000 år sedan, de sista på Balkan. De flesta fåren lever i bergsregioner men det finns även populationer, till exempel en grupp av tjockhornsfår, som förekommer i öknar.

På Gotland kallas får för lamm, och deras barn för lammungar. [1]

Levnadssätt [redigera]

Får är vanligen aktiva på dagen men ibland vilar de under dagens hetaste timmar och letar därför föda under natten. Honor lever tillsammans med sina ungdjur i grupper som ibland förenar sig till större hjordar. Hannar är utanför parningstiden skilda från honorna och lever ensamma eller i egna grupper. I dessa grupper finns en hierarki som i regel är beroende på hornens storlek. Har två hannar ungefär lika stor horn utkämpas strider om rangordningen.

Får är växtätare och livnär sig främst på gräs.

Fortplantning [redigera]

Parningstiden sammanfaller vanligen med hösten. Efter dräktig-

heten som varar i fem till nio månader föder honan ett till fyra lamm. De arter som lever i Nordamerika föder normalt bara ett lamm, men hos asiatiska arter förekommer flera lamm åt gången. Det tar några månader innan honan sluter att ge di och efter ett till sju år är ungdjuren könsmogna.

Får och människor [redigera]

Tamfåret är ett av de äldsta husdjuren, den domesticerades för 9 000 till 11 000 år sedan. På grund av jakt för hornens skull och konkurrensen med tamfåret är flera vilda arter hotade. IUCN listar arten argali som missgynnad. Se även räkna får.

Systematik [redigera]

Får räknas till familjen slidhornsdjur och där till underfamiljen Caprinae. Tidigare antogs att fårens närmaste släktingar finns i släktet getter (*Capra*) men nyare forskningsresultat motsätter sig denna teori.

Antalet arter är omstridd. Grubb (2005) delar släktet i följande fem arter:[2]

- Undersläkte *Ovis*
 - o Vildfåret (*Ovis orientalis*) förekommer med flera underarter som är fördelad på två grupper. Mufflonggruppen (*Ovis orientalis orientalis* – grupp) och Urialgruppen (*Ovis orientalis vignei* – grupp). Tamfåret utvecklades ur dessa grupper.
 - o Argali (*Ovis ammon*) är världens största fårart och lever i Centralasien.
- Undersläkte *Pachyceros*
 - o Sibiriskt snöfår (*Ovis nivicola*) förekommer i norra Sibirien.
 - o Amerikanskt snöfår (*Ovis dalli*) finns i nordvästra Nordamerika.
 - o Tjockhornsfår (*Ovis canadensis*) lever i västra Nordamerika.

Blåfåret och ytterligare en art tillhör inte släktet *Ovis* utan släktet *Pseudois*.

Foto: Anders Bjärkman
Text: Wikipedia

Kännetecken [redigera]

De skiljer sig från sina släktingar getterna genom frånvaron av skägg, grövre kroppsbyggnad och genom närvaron av tårsäckar samt genom körtlar mellan klövarna. Även om dessa kännetecken gäller för de flesta arter finns några former som saknar en eller annan av dessa. Både han- och hondjur av vildfår är behornade, hannarna (baggarna) kan ha ytterst imponerande horn, Den asiatiska urial får upp till 1 meter långa horn, den största vilda art argali (*Ovis ammon*) ännu större. Honorna (tackorna) har betydligt mindre horn. Baggens horn är oftast kraftiga och starkt vridna medan tackornas är lättare bakåtböjda. Hårbeklädnaden består hos de utegående arterna av grova stickelhår, mellan vilka det under hösten utvecklas ullhår, som skyddar mot kyla och blåst. Hos hannarna finns ofta en man vid halsen. Pälsens färg varierar mellan vitaktig och mörkbrun och pälsen bytas ofta under årets lopp.

Vilda fårarter når en kroppslängd mellan 1,2 och 1,8 meter och därtill kommer en 7 till 15 centimeter lång svans. Mankhöjden ligger mellan 65 och 125 centimeter och vikten mellan 20 och 200 kilogram. Hannar är tydligt större än honor.

Utbredning och habitat [redigera]

Ursprungliga arter av vildfår finns idag i östra Asien, samt i Nordamerika och Nordafrika. I Europa lever den europeiska mufflon vilt på Korsika och Sardinien, men det har faktiskt varit diskuterat om inte denna i själva verket är införd av människan under stenåldern som något av de allra första tamfåren. Alla andra europeiska fårarter dog ut för 3 000 år sedan, de sista på Balkan. De flesta fåren lever i bergsregioner men det finns även populationer, till exempel en grupp av tjockhornsfår, som förekommer i öknar.

På Gotland kallas får för lamm, och deras barn för lammungar.[1]

Levnadssätt [redigera]

Får är vanligen aktiva på dagen men ibland vilar de under dagens hetaste timmar och letar därför föda under natten. Honor lever tillsammans med sina ungdjur i grupper som ibland förenar sig till större hjordar. Hannar är utanför parningstiden skilda från honorna och lever ensamma eller i egna grupper. I dessa grupper finns en hierarki som i regel är beroende på hornens storlek. Har två hannar

ungefär lika stor horn utkämpas strider om rangordningen.

Får är växtätare och livnär sig främst på gräs.

Fortplantning [redigera]

Parningstiden sammanfaller vanligen med hösten. Efter dräktigheten som varar i fem till nio månader föder honan ett till fyra lamm. De arter som lever i Nordamerika föder normalt bara ett lamm, men hos asiatiska arter förekommer flera lamm åt gången. Det tar några månader innan honan sluter att ge di och efter ett till sju år är ungdjuren könsmogna.

Får och människor [redigera]

Tamfåret är ett av de äldsta husdjuren, den domesticerades för 9 000 till 11 000 år sedan. På grund av jakt för hornens skull och konkurrensen med tamfåret är flera vilda arter hotade. IUCN listar arten argali som missgynnad. Se även räkna får.

Systematik [redigera]

Får räknas till familjen slidhornsdjur och där till underfamiljen Caprinae. Tidigare antogs att fårens närmaste släktingar finns i släktet getter (*Capra*) men nyare forskningsresultat motsätter sig denna teori.

Antalet arter är omstridd. Grubb (2005) delar släktet i följande fem arter:[2]

- Undersläkte *Ovis*
 - o Vildfåret (*Ovis orientalis*) förekommer med flera underarter som är fördelad på två grupper. Mufflonggruppen (*Ovis orientalis orientalis* – grupp) och Urialgruppen (*Ovis orientalis vignei* – grupp). Tamfåret utvecklades ur dessa grupper.
 - o Argali (*Ovis ammon*) är världens största fårart och lever i Centralasien.
 - Undersläkte *Pachyceros*
 - o Sibiriskt snöfår (*Ovis nivicola*) förekommer i norra Sibirien.
 - o Amerikanskt snöfår (*Ovis dalli*) finns i nordvästra Nordamerika.
 - o Tjockhornsfår (*Ovis canadensis*) lever i västra Nordamerika.
- Blåfåret och ytterligare en art tillhör inte släktet *Ovis* utan släktet *Pseudois*.